

Siku ra Misava ra ku Hlayela Ehenhla

na Nal'ibali

Joyina vahlayi va magidi loko hi hlayela ehenhla ntsheketo wa hina wo hlawuleka, hi hlayela vana vo tala hilaha swi nga kotekaka hakona eka Siku Ro Hlayela Ehenhla Swi Twakala, hi ti 7 ta February 2024 – na hi masiku hinkwawo – ivi u va ka xiphemu xo hlohotela ku hlaya eAfrika Dzonga! Ntsheketo wa hina wo hlawuleka lowu nge, *Xikatsana lexi lahlekeke*, wu tsariwe hi Stacey Fru ivi swifaniso swi endlwa hi Rico. Xitori lexi xa kumeka hi tindzimu ta 11 ta ximfumo ta Afrika Dzonga. U nga hlayela xitori ehenhla swi twala eka vana lava nga ni malembe ya ntsevu ni ku tlula. Eka vana lavatsongo, tirhisa khadi ra hina ro hlawuleka ra mintsheketo leri nge Siku ra Misava ra ku Hlayela Ehenhla ra Tindzumulo.

Tilunghiselele ku hlayela ntsheketo ehenhla

- Wu tive kahle leswaku u wu hlamusela kumbe ku wu hlayela ehenhla hi ndlela ya wena.
- Ehleketa hi ndlela yo endla xitori xi hanya. Anakanya hi swikombiso swa ngohe ni swikoweto leswi u lavaka ku tirhisa swona.
- Hlawula nkarhi wo hlamusela ntsheketo laha ndyangu hinkwawo wu nga ta va wu ri swin'we.
- Kuma swiphemu leswi vana va nga hlanganyelaka eka swona entshekeweni, hi xikombiso, va nga endla mimpfumawulo leyi endlwaka hi xikatsana na mbyana.
- Praktisa ku hlamusela kumbe ku hlayela ntsheketo ehenhla.

Loko u nga si hlayela ntsheketo ehenhla

- Hlaya nhlokomhaka ya ntsheketo. Vutisa vana leswaku va ehleketa leswaku ntsheketo lowu wu vulavula hi yini.
- Vutisa swivutiso leswi nga ta va pfuna ku twisisa leswi switlangi swa ntsheketo swi ehleketaka swona ni leswi swi titwisaka xiswona.

Mianakanyo yo bula hayona: Xana wena, kumbe un'wana loyi u n'wi tivaka u na xifuwo? A wu ta titwa njhani loko xi lahleka? Xana u nga endla yini leswaku u ringeta ku xi kuma? A wu ta titwa njhani loko se u xi kumile?

Loko u hlayela ntsheketo ehenhla

- Loko u ri karhi u hlaya ntsheketo, vutisa vana ha wona. "Xana u anakanya leswaku ku ta landzela yini sweswi?" i xivutiso xa kahle ngopfu xo lota vuswikoti bya n'wana byo vhumpha, lebyi nga bya nkoka swinene eku dyondzeni ka n'wana.
- Va kombele va hlanganyela eka ntsheketo hi ku endla mimpfumawulo leyi swiharhi swi yi endlaka.

Endla xiboho xo hlayela ehenhla swi twakala mi ri swin'we tani hi ndyangu eka **Siku ra Misava ra ku Hlayela Ehenhla na Nal'ibali** – na hi masiku hinkwawo. Tsarisa eka www.nalibali.org kumbe hi ku tirhisa WhatsApp rhumela rito leri nge **"WRAD"** eka **0600 44 22 54**. Ndyangu wun'wana na wun'wana lowu tsariseke wu ta va ni nkateko wo hlanganyela eka **pfhumba ra ku hlaya hi xindyangu hi Siku ra Misava ra ku Hlayela Ehenhla ra Nal'ibali**. U ta kuma switori leswi engetelekeke swin'we ni switsundzuxo ni miehleketo yo huma eka Nal'ibali mayelana ni ndlela yo hlaya ni vana va wena lembe hinkwaro.

Xikatsana lexi lahlekeke

Ntsheketo hi Stacey Fru ☺ Mikombiso hi Rico

Hi Ravuntlhanu nindzhenga, Neo na Bella a va ri karhi va tlanga exirhapani xa ka va Neo. Noodle a a etlele hi ku rhula edyambiyini.

Hiloko Noodle a ku bulumuku, a sungula ku vukula.
Huu, huu, huu!

"I yini, Noodle?" ku vutisa Bella.

Hiloko va twa mpfumawulo wun'wana wu ta hi le khwatini. Miyewu, miyewu, miyewu! Xikatsana xa buraweni xi khokhovela xi huma ekhwatini. Bella u hatlise a ya xi tlakula hi vukheta swinene. "Vona xikandza xa xona xo saseka lexi nga ni voya," a vula a ri karhi a xi komba Neo.

"Naswona xi na bandi ro saseka ra wasi enhan'wini," ku vula Neo.

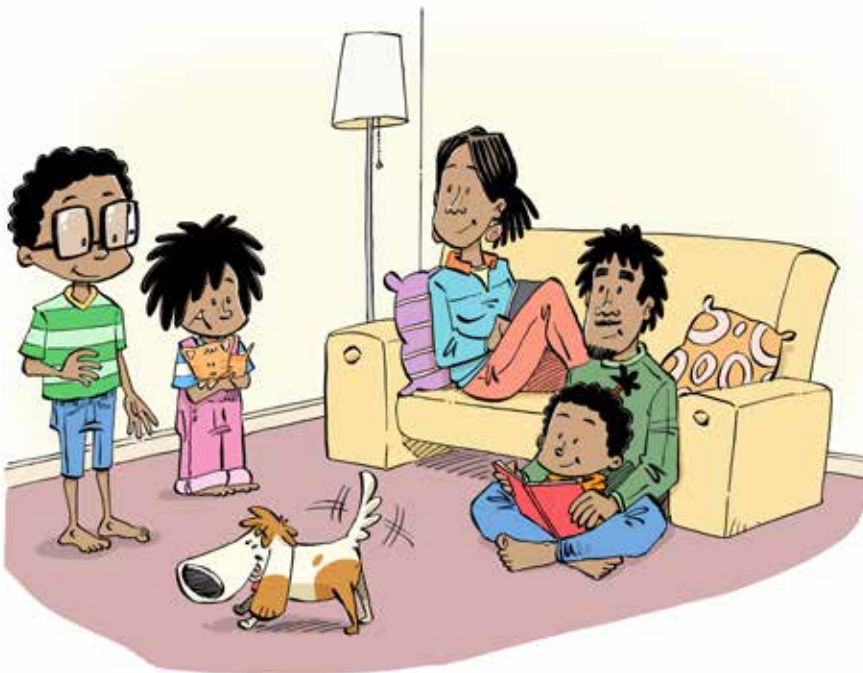
Noodle na yena a a lava ku vona, kambe ku vukula ka yena a ku chavisa xikatsana, hiloko Neo na Bella va nghena na xona endlwini.

"Mama, Papa, vonani! Hi kume xikatsana exirhapani!" ku huwelela Neo loko va nghena hi ku tsutsuma ekamareni ro tshama eka rona.

"Xi vonaka xi lahlekile, kambe xi lahlekele munhu hikuva xi na bandi ra wasi enhan'wini," ku vula Bella.

Papa u tlakuse nhloko a tshika ku hlayela Mbali buku. "Hi fanele hi ringeta ku kuma vini va xona. Va fanele va karhateke ngopfu hileswi xi nga va lahlekela," ku vula yena.

"Kambe se ri perile," ku vula Mama. "Mundzuku namixo hi nga ringeta ku endla tiphostara ta xikatsana lexi nga lahleka hi ti nameketa. Kumbexana n'wini wa xona u ta vona tiphostara."

Loko Mama a ha heleketa Bella na Noodle ekaya, Neo u kume bokisi ra tintanghu na jesi ra khale a endlela xikatsana byetlelo bya kahle. Papa u xi nyike swakudya na nkambana wo vonakanyana wa mati yo tenga. Swi nga si ya kwihi, xikatsana a xi lo ndangu, ivi xi ya na vurhongo.

Hi Muggivela nimixo, Bella u hubute kunene. “Ndzi te na phepha na tikhrayoni leswaku hi endla tiphostara,” ku vula Bella a ri karhi a angarha xikatsana.

“Hi nga ha yimayimi!” ku vula Neo.

Loko va endle tiphostara ta mune, Papa u te, “Ndzi vona ti enele. A hi yeni hi ya ti namaketa.”

Va sungule hi le layiburari, va hundzela exitolo, naswona loko va ri karhi va tlhelela ekaya, muakelani un’wana u va pfumelele ku namaketa phostara ehekeni yakwe. Va hlayise phostara yin’we va ya yi nameka exikolweni ebodweni ra switiviso hi Musumbhunuku.

Hi Ravumbirhi nindzhenga, Neo, Bella, Noodle na xikatsana a va ri eku tlangeni ekamareni ro tshama eka rona. *Khokho, khokho, khokho!* A ku ri na munhu enyangweni.

Neo u tsutsume a ya pfula rivanti.

“I mani, Neo?” ku vutisa Bella.

Noodle u vukule hi ku nyanyuka lokukulu.

Hasahasa leyi yi chavise xikatsana lerova xi tsutsuma xi tumbela ehansi ka sofa.

“Oh, xewani,” ku vula Neo loko a vona xinhwanyetana lexi a a nga si tshama a xi vona, xi yime enyangweni.

“Xewani, hi mina Gina,” ku vula xinhwanyetana xa kona. A xi vonaka xi karhatekile. “Ndzi vone phostara ya n’wina elayiburari. Xikatsana lexi mi nga xi kuma swi vonaka ku ri xona xa mina. Vito ra xona i Ginger naswona xi na bandi ra wasi enhan’wini.”

Mbilu ya Bella yi lave ku yima. A a swi lava hi mbilu hinkwayo ku hlayisa xikatsana, kambe a a swi tiva leswaku Gina a a karhateke ngopfu ha xona. “Nghena,” ku vula Bella.

Kambe loko va nghena ekamareni ro tshama eka rona, xikatsana a xi nga ri kona. “Hawu!” ku vula Bella. “Ndza tshemba a xi lahlekanga nakambe!”

Neo, Bella na Gina va lavelave hinkwako ekamareni, kambe xikatsana xi nga kumeki. Gina a a tshoveke mbilu ngopfu.

Va twe Noodle ekhixini. *Huu, huu!* Hiloko ku landzela huwa ya ku FAYEKA ka xin’wana!

Vana va tsutsumele ekhixini. Va kume xikatsana xi titshamele kwalaho. A xi wise nkambana wa xona wa mati loko Noodle a vukula, naswona a xi tsakame miri hinkwawo.

Bella u xi tlakurile ivi a hatlisa a xi sulasula mati. Hiloko a xi nyiketa Gina. *Purr, purr, purr*. Xikatsana a xi tsake ngopfu!

“Ginger! A ndzi ku kumbuke ngopfu,” ku vula Gina a ri karhi a vukarha xikatsana xakwe. Na yena a a tsake ngopfu. “Ndza nkhenza ku va mi xi khathalele hi ndlela leyi, Bella na Neo.”

“Ndza tsaka leswi u nga kuma xikatsana xa wena,” ku vula Bella. “Kambe swa ndzi vavisa leswi hi nga ta ka hi nga ha voni Ginger nakambe.”

Neo u khome Bella ekatleni. U swi vonile leswaku a a lava ku rila.

“U nga rili ka!” ku vula Gina. “A hi tshami kule na le kule. U nga ta u ta vona Ginger nkarhi wun’wana ni wun’wana.”

Ntsako wu tlhele wu vonaka enghoheni ya Bella. “Ndza nkhenza!” ku vula yena. “Mina na Neo hi nga tsakela ku ta mundzuku nandzhenga.”

“Kambe,” ku vula Neo, “ndzi ehleketa leswaku Noodle a sala.” Hiloko hinkwavo va pfumelelana hi rito rin’we leswaku leyi i mianakanyo ya kahle.

Loko mi heta ku hlaya ntsheketo swin’we, vulavulani hi leswi swi endlekeke eka wona. Vutisa swivutiso swo kuma vonelo ra n’wana leswaku u pfuna vana va wena va ehleketa ni ku vulavula hi timhaka leti fambisanaka na ntsheketo, hi xikombiso, “Hi xihi xiphemu lexi u xi rhandzaka ngopfu eka ntsheketo lowu?” Loko u ri ni vana lava kulekenyana, va khutaze leswaku va kuma rungula leri engetelekeke hi swifuwo swo hambanahambana, nileswaku swi khathaleriwa njhani.

Endla ntsheketo wu nyanyula!

- Dirowa xifaniso xa xiphemu xa ntsheketo lexi ku tsakisaka ngopfu.
- Swi nga va njhani u ringeta ku tlanga ntsheketo lowu kumbe xiphemu xa wona ni ntlawa wa vanghana ni swirho swa ndyangu? Nakambe wena kumbe un’wana mi nga tiendla Ginger na Noodle. Tirhisa miri, marito ni mimpfumawulo leswaku u endla swi tsakisa!
- Endla phostara ya xifuwo xa wena kumbe lexi u nga tsakelaka ku va na xona. Dirowa xifaniso xa xifuwo xa wena. Tsala kumbe u kombela un’wana a ku pfuna ku tsala vukulu, muhlovo na vito ra xifuwo xa wena.

Teka swinepe na tivhidiyo ta wena na vana va wena mi ri karhi mi hlaya mintsheketo ni ku yi tlanga hi Siku ra Misava ra ku Hlayela Ehenhla, u swi ngenisa eka xihaxamahungu xa hina xa vamaseve xa [#nalibaliwrad2024](#)!

TheNalibaliChannel

nalibaliSA

@nalibaliSA

@nalibalisa

@nalibalisa

nalibalisa

The Nal’ibali Trust

+27 64 801 5496

Nal’ibali (hi XiXhosa swi vula “hi lexi xitori”) i pfhumba ra tiko ro hlayela ku tiphina. Xikongomelo xa hina i ku fikelela Afrika Dzonga laha n’wana un’wana ni un’wana a tiphinaka hi xitori siku ni siku.

Xitsonga